

Werkverandering onder sekswerkers

Ervaringen en ondersteuning vanuit hun perspectief

Roos de Wildt | Milou Lünemann | Jildou van der Ploeg | Liselotte van Loon-Dikkers

Inhoud

Samenvatting	3	5	Perspectief van beleidsmakers en hulpverleners	40
English summary	6	6	Conclusie	43
1 Inleiding	9	7	Literatuurlijst	44
1.1. Doel en vraagstelling van het onderzoek	9		Bijlage 1 Methodologische verantwoording	45
1.2. Methodologische verantwoording	9		Bijlage 2 Tabellen en figuren	52
1.3. Begrippen en terminologie	10		Bijlage 3 Vragenlijst	55
1.4. Opbouw van het rapport	11		Bijlage 4 Leden begeleidingscommissie	64
2 Ervaringen met sekswerk	12			
2.1. Aantrekkelijke aspecten van sekswerk	12			
2.2. Aspecten van sekswerk die als negatief worden ervaren	13			
2.3. Waar iemand in veranderproces zit maakt uit	15			
2.4. Conclusie	16			
3 Veranderen van werk	17			
3.1. Redenen om van werk te willen veranderen	17			
3.2. Drempels en steunfactoren bij het veranderen van werk	19			
3.3. Patronen in het veranderproces	23			
3.4. Conclusie	26			
4 Begeleiding en ondersteuning	28			
4.1. In hoeverre sekswerkers begeleiding ontvangen bij het veranderen van werk	28			
4.2. Soorten begeleiding en ondersteuning	30			
4.3. Ervaringen met begeleiding en ondersteuning	34			
4.4. Conclusie	38			

Samenvatting

Nederlandse samenvatting

Inleiding en methodologische verantwoording

In Nederland is sekswerk legaal, maar het heeft nog geen vanzelfsprekende positie op de arbeidsmarkt of in de samenleving. Hierdoor kan werkverandering – binnen of buiten de erotische branche – uitdagend zijn. Het doel van dit onderzoek is inzicht te verkrijgen in dit proces van werkverandering vanuit het perspectief van sekswerkers. Het onderzoek richt zich op de volgende hoofdvragen, die nader zijn uitgewerkt in een reeks deelvragen:

1. Hoe verloopt het proces van werkverandering?
2. Welke ondersteuning wordt daarbij wel of niet aangeboden en ingezet, en hoe wordt deze ervaren?
3. Welke factoren dragen positief of negatief bij aan het proces en resultaat van werkverandering?
4. Welke verbeteringen zijn mogelijk en wenselijk in de ondersteuning van sekswerkers die ander werk willen gaan doen?

Het onderzoek combineert kwantitatieve en kwalitatieve methoden en is longitudinaal van aard. Het kwantitatieve deel bestond uit vragenlijsten die op vier momenten in de tijd zijn afgenomen om het proces van werkverandering en de daarbij geboden begeleiding en ondersteuning in kaart te brengen. De vragenlijsten zijn uitgezet onder een gevarieerde steekproef van 107 personen (vrouwen, mannen en transpersonen) die momenteel sekswerk doen en nadenken over, of bezig zijn met een veranderproces, evenals onder degenen die in het verleden sekswerk hebben gedaan. Ook hebben 25 sekswerkers die geen werkverandering beogen eenmalig een vragenlijst ingevuld. Het kwalitatieve deel bestond uit één, twee of drie verdiepende interviews met 34 (ex-)sekswerkers. In deze interviews stond het individuele proces van werkverandering centraal. Daarnaast zijn drie focusgroepen georganiseerd met 7 beleidsmedewerkers en 20 hulpverleners om de resultaten met hen te duiden.

Ervaringen met sekswerk

Eerst zijn de ervaringen van sekswerkers met hun werk in kaart gebracht, om de context te schetsen waarbinnen zij afwegen het werk voort te zetten of te veranderen. Sekswerkers omschrijven zowel aantrekkelijke als vervelende aspecten van het werk.

Aantrekkelijke aspecten van sekswerk

De aantrekkelijke aspecten zijn te groeperen in vier hoofdlijnen. Ten eerste wordt de flexibiliteit en vrijheid die gepaard gaat met het werk vaak genoemd, zoals flexibele werktijden en locaties en weinig verantwoording hoeven af te leggen. Daarnaast wordt sekswerk vaak als financieel aantrekkelijk ervaren, omdat het sekswerkers in staat stelt een stabiele levensstandaard te behouden, schulden af te lossen of anderen financieel te ondersteunen. Sekswerk biedt bovendien de mogelijkheid om snel extra inkomen te genereren wanneer dat nodig is, bijvoorbeeld voor onverwachte uitgaven. Een derde hoofdlijn is voldoening uit het werk, bijvoorbeeld door spanning, plezier of het sociale contact met klanten en collega's. Tot slot blijkt uit de interviews dat bepaalde aantrekkelijke aspecten specifiek samenhangen met de vorm waarin iemand sekswerk doet – zoals werken achter het raam, in een club of via online platforms. Zo noemen sekswerkers die werkzaam zijn in een privéhuis of club het contact met andere sekswerkers als aantrekkelijk. Ook wordt het goed georganiseerde karakter van dergelijke locaties als positief ervaren, omdat dit bijdraagt aan veiligheid, controle en voorspelbaarheid.

Aspecten die als negatief ervaren worden

De vervelende aspecten zijn eveneens te groeperen in vier hoofdlijnen. Ten eerste keren ervaringen met stigmatisering en het daaruit voortkomende gevoel een dubbelleven te moeten leiden steeds terug. Sekswerkers geven aan dat zij hun werk vaak geheimhouden voor hun omgeving uit angst voor afwijzing of negatieve reacties, wat schaamte, onzekerheid en psychische belasting veroorzaakt. Ten tweede speelt het meemaken van geweld, intimidatie en respectloos gedrag een rol: sekswerkers zien het risico hierop als onderdeel van hun werkpraktijk. Een derde thema is de mentale en fysieke belasting van het werk. Mentale belasting ontstaat door eerdergenoemde aspecten zoals stigmatisering van sekswerk, de ervaren noodzaak om sekswerk verborgen te moeten houden en ervaringen met geweld of respectloos gedrag, evenals het omgaan met klanten die niet aantrekkelijk of hygiënisch worden gevonden. Fysieke belasting komt voort uit lange werktijden, constante beschikbaarheid, nachtarbeid en meerdere klanten per dag. Tot slot zijn er vervelende aspecten die samenhangen met specifieke vormen van sekswerk, zoals de complexiteit van wet- en regelgeving bij thuiswerken of zelfstandig escortwerk, wat gepaard gaat met administratieve lasten.

Invloed van het veranderproces

De werktevredenheid van sekswerkers hangt samen met de fase waarin zij zich bevinden binnen het veranderproces. Sekswerkers die geen sekswerk meer doen, vinden vaker niets aantrekkelijk aan sekswerk dan respondenten die nog wel sekswerk doen. Respondenten die geen verandering beogen, geven vaker aan dat zij niets vervelend aan hun werk vinden dan diegenen die bezig zijn met een veranderproces of dit al hebben doorlopen.

Proces van werkverandering

Vervolgens komt het proces van werkverandering aan bod. We bespreken de redenen om van werk te veranderen, factoren die het proces beïnvloeden en zichtbare patronen in het verloop ervan.

Redenen om te veranderen

Sekswerkers noemen uiteenlopende redenen om te veranderen van werk. Vaak sluiten deze aan bij aspecten die als vervelend worden ervaren, zoals stigmatisering, het leiden van een dubbel-leven, mentale en fysieke belasting, respectloos gedrag van klanten en ervaringen van geweld of intimidatie. Andere redenen om van werk te willen veranderen zijn de behoefte aan meer structuur, regelmaat en sociaal contact met collega's. Ook belangrijke levensgebeurtenissen, zoals het krijgen van een verblijfsvergunning, tijd voor reflectie tijdens de coronapandemie of het starten van een opleiding beïnvloeden de keuze om te veranderen. Leeftijd kan eveneens van invloed zijn. Jongere sekswerkers zien het werk soms als tijdelijk en werken bijvoorbeeld na hun studie toe naar een ander toekomstperspectief. Sommige oudere sekswerkers geven aan te verwachten dat hun inkomsten zullen dalen naarmate zij ouder worden.

Drempels en steunfactoren

Financiële zorgen vormen een belangrijke belemmering bij het overstappen naar ander werk, met name voor sekswerkers met een migratieachtergrond die geld naar hun land van herkomst sturen, transpersonen met hoge medische verzekeringskosten, en mensen met schulden. Begeleiding gericht op het omgaan met een ander bestedingspatroon, het werken aan een financiële buffer of schuldenvrij worden kunnen deze barrière verkleinen. Onzekerheid over ander werk vormt een tweede drempel, bijvoorbeeld door gebrek aan opleiding, werkervaring of taalvaardigheid, of het niet willen vermelden van sekswerk op het cv. Structurele beperkingen, zoals arbeidsbeperkingen tijdens een asielprocedure of discriminatie op de arbeidsmarkt, verhogen deze onzekerheid.

Huisvesting speelt een cruciale rol: verlies van woonruimte of wonen in een omgeving verbonden aan het werk vormt vaak een obstakel, terwijl een nieuwe, veilige woning een belangrijk keerpunt kan zijn. Een steunend sociaal netwerk, bestaande uit familie, vrienden, peergroepen of organisaties, vergemakkelijkt het veranderproces. Voor transsekswerkers en sekswerkers met een migratieachtergrond is peer support vaak essentieel omdat hun netwerk in Nederland beperkt is.

Patronen in het veranderproces

Werkverandering binnen of buiten de erotische branche verloopt zelden lineair. Veel sekswerkers doorlopen het proces stap voor stap, waarbij tijdelijke terugkeer naar sekswerk of heroverwegingen normaal zijn. Persoonlijke, financiële en praktische factoren worden voortdurend afgewogen.

Uiteindelijk kiest de meerderheid van de sekswerkers die van werk veranderen voor een functie buiten de erotische branche, bijvoorbeeld in de horeca, schoonmaak, maatschappelijke zorg, het onderwijs of de logistiek. Een kleinere groep wil binnen de branche blijven, maar streeft naar verandering door te kiezen voor veiliger, stabielere of professionelere werk, bijvoorbeeld via online platforms of vergund escortwerk.

Begeleiding en ondersteuning

Werkverandering roept bij veel sekswerkers vragen en onzekerheden op. Begeleiding en ondersteuning kunnen daarbij helpen. We beschrijven of sekswerkers begeleiding ontvangen, hoe zij deze begeleiding ervaren en welke ondersteuning zij wenselijk vinden.

In hoeverre sekswerkers begeleiding ontvangen bij het veranderen van werk

Ruim de helft van de sekswerkers die actief bezig zijn met werkverandering en deelnemen aan het onderzoek ontvangt ondersteuning, voornamelijk van professionals bij sekswerk-specifieke organisaties, maar ook van familie of vrienden. Omdat (een deel van) de werving via deze organisaties heeft plaatsgevonden, is dit aandeel waarschijnlijk naar boven toe vertekend en ligt het in werkelijkheid lager. Belemmeringen ten aanzien van ondersteuning zijn het stigma op sekswerk en de daaruit voortvloeiende angst om te delen dat je dit doet, onbekendheid met het aanbod of het gevoel dat programma's niet passend zijn. Specifieke groepen, zoals jonge mannelijke sekswerkers, transpersonen en sekswerkers met een migratieachtergrond, ervaren extra drempels en hebben vaak aanvullende ondersteuning nodig.

Soorten begeleiding

Begeleiding richt zich vaak op meerdere leefdomeinen en wordt als helpend ervaren wanneer deze breed, persoonlijk en langdurig is. Sekswerkers krijgen ondersteuning bij het verkennen van mogelijkheden binnen en buiten de branche, praktische hulp bij werk of opleiding, laagdrempelige begeleiding bij de start van een nieuwe baan, budget coaching, hulp bij minder inkomen, ondersteuning bij huisvesting en psychische ondersteuning. Langdurige begeleiding, ook na de eerste stappen richting ander werk, blijkt cruciaal.

Ervaringen met begeleiding

Sekswerkers waarderen de begeleiding van sekswerk-specifieke organisaties vanwege hun kennis van deze sector, hun niet-oordelende houding, een integrale aanpak en het bieden van een vaste contactpersoon. Belangrijke factoren in de geboden ondersteuning zijn aansluiting op persoonlijke behoeften, behoud van eigen regie, begeleiding in de eigen taal, cultuursensitiviteit, en de (geografische) nabijheid van de organisatie. Contact met andere (ex-)sekswerkers wordt als een grote meerwaarde gezien, omdat het herkenning biedt en eenzaamheid vermindert.

Ervaringen met algemene hulp- en overheidsinstanties zijn wisselend. Deze organisaties hebben vaak minder kennis van de situatie van sekswerkers, waardoor de begeleiding niet altijd aansluit. De kwaliteit is sterk afhankelijk van de attitude en inzet van de professional. Warme doorverwijzingen worden gewaardeerd. Goede afstemming en samenwerking is hierbij belangrijk.

Verbeterwensen

Sekswerkers geven aan dat ondersteuning vaak gericht is op werk buiten de erotische branche, terwijl sommigen binnen de branche willen veranderen. Ook is het niet altijd duidelijk welk aanbod beschikbaar is: heldere en proactieve communicatie is hierin essentieel. Doorverwijzing naar algemene hulp- en overheidsinstanties verloopt niet altijd soepel. Sekswerkers vinden het belangrijk dat hun vaste contactpersoon betrokken blijft. Langdurige betrokkenheid en nazorg worden als zeer waardevol ervaren.

Perspectief van beleidsmakers en hulpverleners

Ook professionals benadrukken dat werkverandering geen lineair proces is. Huidige begeleidingsvormen gaan vaak uit van een binaire benadering: iemand doet sekswerk of niet. Hierdoor sluiten trajecten niet altijd aan bij de realiteit. Maatwerk en flexibiliteit zijn essentieel. Tijdelijke woonplekken en werkervaringsplaatsen kunnen hierin een belangrijke rol spelen, maar zijn momenteel schaars. Werkveranderingstrajecten worden daarnaast vaak bemoeilijkt door onderliggende problematiek, zoals trauma, verslaving of psychische klachten, en door contact met andere sekswerkers die een oordeel kunnen vellen over het stoppen met sekswerk.

Het afronden van trajecten gebeurt vaak te vroeg, terwijl blijvende betrokkenheid essentieel is om duurzame verandering te ondersteunen. Organisaties sluiten niet altijd aan op de hulpvraag en zijn soms sturend richting werkverandering. Laagdrempelige toegankelijkheid en regionale dekking zijn onvoldoende gewaarborgd, en samenwerking tussen hulpverleners en gemeenten is versnipperd. Er is behoefte aan neutrale, inclusieve trajecten die aansluiten bij verschillende

doelgroepen en specifieke expertise bieden, bijvoorbeeld voor transsekswerkers en sekswerkers met een migratieachtergrond.

Jaarlijks vindt er een landelijke bijeenkomst plaats voor sekswerkers, hulpverleners, beleidsmakers en andere betrokkenen, gericht op uitstapprogramma's voor het verlaten van de sekswerkbranche. Deze dag staat onder de deelnemers bekend als de DUUP-dag, wat staat voor Decentralisatie Uitkering Uitstapprogramma's Prostituees. Beleidsmakers en hulpverleners waarderen deze dag als een belangrijk moment voor kennisdeling en uitwisseling van ervaringen. Tegelijkertijd geven zij aan dat de huidige opzet van de DUUP-dag aan vernieuwing toe is, om de effectiviteit en toegankelijkheid ervan te vergroten.

Conclusie

Op basis van de bevindingen uit dit onderzoek zijn acht aanbevelingen geformuleerd voor beleid en praktijk, gericht op het verbeteren van ondersteuning bij werkverandering voor sekswerkers, zowel binnen als buiten de branche. Deze aanbevelingen zijn:

1. Bevorder langdurige, integrale begeleidingstrajecten.
2. Versterk de rol van sekswerk-specifieke organisaties.
3. Vergroot de zichtbaarheid van het ondersteuningsaanbod.
4. Bied ondersteuning die niet uitsluitend gericht is op uitstap.
5. Ontwikkel inclusieve en flexibele begeleidingstrajecten.
6. Faciliteer contact met ervaringsdeskundigen en peers.
7. Creëer veilige woon- en werkplekken.
8. Herzie de opzet van de DUUP-dag.

De mate waarin de praktijk al aansluit bij deze aanbevelingen verschilt per regio; sommige regio's zijn hierin verder gevorderd dan andere.

COLOFON

Auteurs	Dr. R. de Wildt Dr. M. Lünemann J. van der Ploeg, MSc Dr. L. van Loon-Dijkers
Met medewerking van	L. Reimink L. Mengerink, MSc
Omslag	AdobeStock nr. 775270581, Koshiro K
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Giessenplein 59-C 3522 KE Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, oktober 2025

ISBN: 978-94-6409-393-3
Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on the condition that the source is mentioned.